

Täysistunto

Tiistai 6.5.2025 klo 14.00—20.27

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesihuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 40/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Essayah, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.48 **Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Vesihuolto on välttämättömyyspalvelu, johon liittyy vahvoja ihmis- ja perusoikeus- sekä turvallisuusnäkökohtia. Toimiva vesihuolto on meille elinehto. Vesihuoltolain tavoitteena on varmistaa puhtaan talousveden saatavuus sekä terveyden ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen jätevesihuolto. Tämä edellyttää vesihuollon julkista omistajuutta mutta myös toimialan rakennemuutosta sekä vesihuollon toimintakyvyn ja omaisuuden nykyistä pitkäjänteisempää hallintaa. Näihin pyrimme vesihuoltolain muuttamista koskevalla hallituksen esityksellä.

Hivenen tästä hallituksen esityksen taustasta:

Vesihuollon toimintaympäristö on muuttunut vesihuoltolain säätämisen jälkeisten 25 vuoden aikana. Muuttunut turvallisuusympäristö, ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat sään ääri-ilmiöt sekä kasvava korjausvelka vaikuttavat alan toimintaan ja korostavat entisestään varautumisen ja suunnitelmallisuuden merkitystä. Vesihuoltolain muuttamisesta annetulla hallituksen esityksellä toimeenpannaan Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan vesihuollon toiminta turvataan ja vesivarat pidetään kansallisissa käsissä. Lisäksi esityksellä toimeenpannaan kansalaisaloitetaustainen eduskunnan Vesi on meidän -päättös, jonka mukaan eduskunta edellyttää sellaisen lainsäädännön valmistelemista, jolla varmistetaan kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen säilyminen kuntien omistuksessa ja määräysvallassa.

Yhdyskuntien vesihuollosta valtaosa on nykyisin kuntien omistuksessa — taitaa nykyisellään olla noin parikymmentä yksityisomisteista vesihuoltolaitosta, jotka useimmiten ovat esimerkiksi erilaisten tuotantolaitosten tai tehtainten yhteydessä. Myös asiakasomisteisilla vesihuolto-osuuskunnilla on merkittävä rooli keskitetyn vesihuollon palvelujen tuottamisessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

Huoltovarmuuden näkökulmasta julkisen omistuksen säilyttäminen vesihuoltosektorilla on tärkeää vesihuollon toiminnan turvaamiseksi. Tällä korostetaan kuntien vesihuollon järjestämisvelvollisuuden ja sen suunnitelmallisen ja huolellisen toteuttamisen merkitystä. Jatkossa kunnat eivät saa luopua vesihuolto-omistuksestaan muutoin kuin toisten kuntien hyväksi. Lisäksi vesihuoltoinfrastruktuuri on säilytettävä vesihuoltolaitosten omistuksessa.

Kuntien vesihuollon omistuksen säilyttämisvelvollisuus merkitsee isoa rajoitetta perustuslain 121 §:ssä turvattuun kuntien itsehallintoon, mutta rajoitteille löytyy myös vahvat perusteet. Meidän on varmistettava, että vesihuollon kriittinen infrastruktuuri ei siirry yksityiseen omistukseen. Kansainväliset kokemukset osoittavat, että luonnollisena monopolina toimivan vesihuollon yksityistämiseen liittyy riskejä, jotka kohdistuvat muun muassa vesihuollon palvelutason heikkenemiseen ja asiakasmaksujen kohtuuttomaan kasvuun.

Julkisen sektorin rooli kestävien vesihuoltopalvelujen turvaamisessa on keskeinen. Kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan sekä tarpeen mukaan ryhtyä toimenpiteisiin vesihuoltopalvelun saatavuuden turvaamiseksi. Tästäkin syystä on perusteltua, että kuntien nykyisen vesihuollon omistuksen säilyminen kunnilla varmistetaan.

Hallituksen esityksellä kehitetään myös vesihuollon riskienhallintaa ja varautumista muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen vastaamiseksi. Vesihuollon varautumisella tavoitellaan häiriöttömiä ja toimintavarmoja vesihuoltopalveluja fyysisen ja kyberympäristön häiriötilanteissa sekä ilmastomuutoksen myötä lisääntyvissä sään ääri-ilmiöissä.

Muutama sananen korjausvelasta:

Vesihuoltolaitokset ja -verkot ovat yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittistä infrastruktuuria, ja vesihuollon palveluista ovat riippuvaisia kaikki kansalaiset sekä elintärkeät toiminnot, kuten terveydenhuolto ja elintarvikehuolto. Suomessa on turvallinen ja laadukas vesihuolto. EU-tutkimuksen mukaan Suomessa on EU-maista pienin riski hanaveden laatuongelmiin. Tästä haluamme pitää kiinni myös jatkossa yhteiskunnan, turvallisuustilanteen ja muun toimintaympäristön muuttuessa.

Erinomaisen vesihuoltopalveluiden tason ylläpitoa haastaa ikääntyvä infrastruktuuri. Suuri osa talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostosta on rakennettu 1960–80-luvuilla, ja suurimmissa kaupungeissa osa verkostosta on jopa yli sata vuotta vanhaa. Olemassa olevasta vesihuoltoinfrastruktuurista on tulossa käyttöikänsä päähän vuosi vuodelta suurempi osa. Tämän vuoksi saneeraustarve kasvaa voimakkaasti tulevana vuosina. Kokonaisinvestointitarpeen on arvioitu lähes kaksinkertaistuvan tulevana vuosina nykyisestä vuosittaisesta noin 400 miljoonasta eurosta.

Lisääntyvä saneeraustarve edellyttää kunnilta ja vesihuoltolaitoksilta suunnitelmallista vesihuollon kehittämistä ja omaisuuden hallintaa. Korjausvelkaa on hoidettava suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti, jotta Suomessa maltilliset asiakasmaksut pysyvät jatkossakin asiakkaille kohtuullisina ja suurilta maksujen kertakorotuksilta vältytään. Tästä syystä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kunnille ja vesihuoltolaitoksille uusia vesihuollon kehittämistä ja omaisuuden hallintaa koskevia suunnitteluvälvoitteita.

Esitetyillä lainsäädäntömuutoksilla toimeenpannaan hallitusohjelman tärkeää kirjausta vesihuollon toiminnan turvaamisesta. Meidän on pidettävä vesihuoltopalveluistamme ja ikääntyvästä infrastruktuurista entistä parempaa huolta.

On tärkeää, että keskitetyn vesihuollon taloudelliset toimintaedellytykset turvataan niin kaupungeissa kuin maaseudulla. Tämä edellyttää vesihuollon kehittämistä suunnitelmallisesti yhdyskuntakehityksen tarpeet huomioiden sekä vesihuollon liittämisen velvollisuutta ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

keskitetyn vesihuoltopalvelun saatavuutta määrittävien toiminta-alueiden päivittämistä kunnissa. Tarkoituksenmukaiset ja ajantasaiset toiminta-alueet takaavat meille vahvat ja toimintakykyiset vesihuoltolaitokset. Tällöin yhteiskunta voi luottaa saavansa turvalliset ja toimintavarmat vesihuoltopalvelut myös jatkossa. Kiinteistöjen liittyminen vesihuoltoverkostoon vesihuoltolaitosten toiminta-alueella on edellytys keskitetyn vesihuoltopalvelun toteutukselle ja ylläpidolle. Esityksessä ehdotetuilla liittämisvelvollisuuden muutoksilla ei kuitenkaan aiheuteta kotitalouksille kohtuuttomia tilanteita. Tämä varmistetaan kiinteistön omistajan mahdollisuudella hakea vapautusta liittämisestä sekä asianmukaisilla siirtymäsäännöksillä. Lisäksi kunnan velvollisuutena on päivittää vesihuoltolaitosten toiminta-alueet vastaamaan keskitetyn vesihuollon tarvetta.

Kuten sanoin aiemmin, esityksessä korostuvat vesihuollon perus- ja ihmisoikeuskytkennät. Tämä vahvistaa tarvetta arvioida vesihuoltolaitosten roolia perustuslain 124 §:n valossa julkista hallintotehtävää hoitavina tahoina. Esityksessä katsotaan, että vesihuoltolaitokset hoitavat julkista hallintotehtävää silloin, kun ne huolehtivat vesihuollosta kunnan vahvistamalla toiminta-alueella. Näin ollen rikosoikeudellista virkavastuuta ja hallinnon yleislakeja sovelletaan jatkossa vesihuoltolaitoksissa silloin, kun ne huolehtivat vesihuollosta kunnan vahvistamalla toiminta-alueella. Tällä vahvistetaan vesihuoltolaitosten asiakkaiden oikeusturvaa ja hyvän hallinnon periaatteitten toteutumista vesihuoltotoiminnassa. Esityksessä katsotaan kuitenkin, että asiakasomisteisten vesihuolto-osuuskuntien toiminta on niin erityislaatuista ja -luonteista, ettei rikosoikeudellista virkavastuuta uloteta asiakasomisteisten vesihuolto-osuuskuntien toimijoihin.

Lopuksi haluan todeta vielä, että hallitus pitää suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi esityksestä lausunnon, koska siihen sisältyy edellä kuvaamani perustuslain 121 ja 124 §:ien osalta uudenlaista tulkintakysymystä. Tämä hallituksen esitys on ollut kahdella lausuntokierroksella, joiden välissä pyysin erillisen perustuslaillisen lisäselvityksen lakiesityksen jatkovalmistelulle.

Hallituksen esitys on esimerkki esityksestä, jota on valmisteltu laajassa yhteistyössä yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa ja jonka valmistelun yhteydessä on myös aidosti tarkasteltu sitä, miten me pääsemme parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen suomalaisessa yhteiskunnassa. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Jos on tarvetta, käydään lyhyt vastauspuheenvuorokierros tässä, eliikkä voitte painaa V-painiketta ja nousta seisomaan. — Edustaja Mikkonen.

14.57 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministeri kertoi, todella tämä lakiesityshän perustuu viime kaudella olleeseen kansalaisaloitteeseen Vesi on meidän. Silloin eduskunta velvoitti, yksimielisesti muistaakseni, että meidän täytyy varmistaa se, että vesi pysyy julkisessa omistuksessa eikä sitä lähdetä yksityistämään. [Aino-Kaisa Pekonen: Aivan!] Mutta ministeri unohti tuossa kertoa, että itse asiassa hallituksen esitys, joka lähti lausuntokierrokselle, oli sellainen, että hallitus oli valmis yksityistämään vesihuoltoa siinä määrin, että 49 prosenttia omistuksesta olisi voinut olla yksityisillä toimijoilla. Olen iloinen siitä, että lausuntokierroksen jälkeen hallitus sitten muutti linjaansa, ja nyt varmistamme sen, kuten tässä kansalaisaloitteessakin haluttiin, että vesi todella on meidän ja vesiyhtiöt ovat julkisessa omistuksessa, sillä me tiedämme kokemuksista muista maista, että kun yksityistämistä on tehty, niin se on aiheuttanut suuria ongelmia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

ympäristöllisesti, mutta se on myös taloudellisesti ollut paljon kalliimpaa. Siinä mielessä olen iloinen, että esitys on tämän muotoisena, mutta todella hallituksen alkuperäinen tahotilahan oli se, [Puhemies koputtaa] että 49-prosenttinen yksityinen omistus olisi sallittu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

14.59 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on juuri näin, eli oikeastihan tämä meni niin, että oikeistohallitus yritti vesittää eduskunnan päätöksen, kun lain ensimmäisessä versiossa oli edelleen mahdollisuus myydä jopa puolet vesilaitoksista. Ja kun me nostimme esille tämän ongelman täällä salissa, niin, ministeri Essayah, teidän asenteenne oli hyvin ylimielinen, enkä unohda tuota kyselytuntia viime syksyllä, millä asenteella te vastasitte esimerkiksi edustaja Meriluodon kysymykseen, kun hän tästä kysyi.

Nyt on tietenkin erittäin hyvä, että tätä esitystä on korjattu. Tietenkin isoin kiitos tästä kuuluu Vesi on meidän -kansalaisaloitteen tekijöille ja kaikille niille, jotka tämän kansalaisaloitteen allekirjoittivat, mutta myös kaikille niille, jotka ovat antaneet kriittistä palautetta tästä hallituksen esityksestä. Tämä on jälleen kerran osoitus siitä, että kyllä täällä eduskunnassa voi vaikuttaa myös ihan täysistuntokeskusteluissa siihen, että asiat muuttuvat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

15.00 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Nyt käsitellään ilmeisesti tätä tekstiä, minkä ministeri tuossa ansiokkaasti esitteli. — Vesihuolto on myös osa kokonaisturvallisuutta. Se on kriittinen osa huoltovarmuutta ja turvallisuutta. Se on kansallinen voimavara, jonka hallinnan on pysyttävä meidän suomalaisten kotimaisissa käsissä. Juomaveden saatavuus, jätevesien käsittely ja vesijärjestelmän toimivuus ovat perusedellytyksiä niin tänään kuin poikkeustilanteessa. Tavoitteena on lisätä toimintavarmuutta ja selkeyttä. Lain kirjaukset parantavat vesihuollon suunnitelmallisuutta ja selkeyttävät toiminta-alueiden määrittelyä. Esimerkiksi kiinteistöjen liittämismääräyksen verkkoon määräytyy jatkossa kunnallisesti vahvistetun toiminta-alueen perusteella, ei enää pelkästään taajaman rajauksin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

15.01 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuossa tosiaan valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Mikkonen ja edustaja Honkasalo muistuttivat siitä, että hallituksen alkuperäinen esitys ei ollut ihan tällainen, mikä tämä on nyt. Korostan kuitenkin sitä, että alkuperäinenkin esitys — vaikkakin ehkä vesitetty esitys, niin kuin tuossa leikkisästi todettiin — olisi ollut kuitenkin parannus tähän aiempaan tilanteeseen, mikä meillä oli, eli se olisi ollut kuitenkin 49 prosenttia parempi kuin se aiempi esitys. No, hyvä kuitenkin, olen itsekkin tyytyväinen, että nyt saatiin sata prosenttia parempi. Tämä esitys vesihuoltolain muuttamisesta on tärkeä ja kauan odotettu, ja se vahvistaa sen, mikä meille monelle suomalaiselle on ollut, ainakin olevinaan, itsestäänselvyys, että vesi kuuluu meille kaikille. — Tosiaan terveiset vaan kansalaisaloitteen tekijöille ja erityisesti Mielosen Joonalle sinne Kotkaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kvarnström.

15.02 Johan Kvarnström sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos ministerille esittelystä.

Tämä hallituksen esitys on erittäin tärkeä ja tervetullut. Kunnalliset vesihuoltopalvelut muodostavat luonnollisen monopolin, joka koskee jotakin aivan perustavanlaatuisia maailmassa ja elämässä. Veden tulee olla julkisessa, yhteisessä omistuksessa. Tämä on myös historiallista, sillä kyseessä on ensimmäinen kansalaisaloite, joka hyväksyttiin yksimielisesti ja joka nyt ollaan toteuttamassa.

On ilahduttavaa, että hallitus lausuntojen perusteella teki ratkaisevan muutoksen. Ehdotuksen ydin on 4 c §:ssä. Siinä todetaan, että kunta ei saa myydä tai muulla tavoin luovuttaa omistustaan vesihuoltolaitoksesta, tukkuvesihuoltolaitoksesta tai vesihuolto-omaisuudesta muulle kuin toiselle kunnalle tai kunnan omistuksessa olevalle laitokselle. Ehkä voitaisiin lisätä: tai useamman kunnan yhdessä omistamalle laitokselle. Vesihuoltolaitoksen määritelmä on tässä tärkeä, koska se osoittaa, että kyse ei ole vain kunnallisista liikelaitoksista vaan myös kunnallisista vesihuoltopalveluista, jotka on organisoitu esimerkiksi yhtiömuotoon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

15.03 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin on hienoa, että tämä lakiesitys on tullut tässä muodossa eduskuntaan. Ehkä tämä historian tarkastelu, kuka tässä parhaiten toimi tai kuka oli erittäin hyvä toimija, ei ole viisasta. Pääasia, että lopputulos on hyvä ja kaikki olemme siihen tyytyväisiä. Muistan, kun edustaja Kalmari oli viime vaalikaudella maa- ja metsävaliokunnan puheenjohtaja, silloinhan tästä sitä mietintöä sorvattiin, mutta hän lausukoon omasta puolestaan, en lähde sanoja viemään hänen suustaan, mutta totean vain, että toivoisin, arvoisat edustajakollegat, että kun näitä tällaisia kansakuntamme kannalta välttämättömiä, aivan korvaamattomia raaka-aineita maasta löytyy, ne pidettäisiin kansallisessa päätöksenteossa. Olemmehan tehneet jo vahinkoa muun muassa myymällä luontaisia monopoleja, muun muassa sähkön jakeluverkkoja, mikä on aivan käsittämätön juttu, koska juttu on niin, että kun myydään tällainen luontainen monopoli, jota ei voi kukaan murtaa, ulkomaiselle rahastoyhtiölle, niin me kaikki tiedämme, mihin se johtaa. Se johtaa hillittömään rahastukseen, josta ei kukaan hyödy. Kaikki kärsivät. Siinä ollaan tasa-arvoisia, että kaikki me kärsimme siitä — jos tässä jostain hyvää on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

15.04 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vesi on yksi elämän perusedellytyksistä ja puhdas vesi suomalaisten kallis ja rajallinen luonnonvara. Sen merkitys tulee korostumaan ilmaston kuumenemisen edetessä ja maailman muuttuessa entistä epävakammaksi. On aivan keskeistä, että vesihuollon kaltainen kriittinen infra ja luonnollinen monopoli pidetään tiukasti julkisissa käsissä. Ulkomailta meillä on varoitettavia esimerkkejä siitä, miten käy, jos näin ei toimita.

Kuten täällä on todettu, luonnosvaiheessa hallitus oli vielä sallimassa vesihuollon osittaisen myynnin, ja se herätti laajaa kritiikkiä. Tässä täytyy sanoa, että onneksi sitä kriittistä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

palautetta kuuntelitte ja tästä aikeesta peruutitte. Kuten on myös todettu, tämän esityksen taustalla on Vesi on meidän -kansalaisaloite, jonka allekirjoitti 90 000 suomalaista, ja se hyväksyttiin tosiaan yksimielisesti täällä eduskunnassa. Ajattelen, että tämä on hyvä esimerkki ja osoitus myös siitä, että kansalaisvaikuttamisella on merkitystä.

Täällä on hyvin nostettu esiin sitä, että nyt kunnilla on suuri vastuu myös vesihuollon korjausvelan hallitsemisesta, jotta kustannukset eivät nouse. [Puhemies koputtaa] Mutta tämä on todella tärkeä esitys tällaisena.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

15.06 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta on hyvä, että tämä esitys on nyt täällä eduskunnassa. Erityinen, iso ja lämmin kiitos vasemmistoliiton aktiiveille, jotka käynnistivät aikoinaan tämän kansalaisaloitteen nimeltä Vesi on meidän. Niin kuin on tässä todettu salissa, lähes 90 000 suomalaista ja koko edellinen eduskunta antoivat myöskin tukensa tälle erittäin tärkeälle kansalaisaloitteelle, jonka pääviesti todella on se, että vesi on meidän kaikkien omaisuutta eikä sitä tule myydä eikä siitä pidä käydä kauppaa eikä tavoitella maksimaalista voittoa.

Tosiaan, ministeri Essayah, te ette maininnut tuossa esittelypuheessanne, että lain ensimmäiseen versioon te jätitte edelleen mahdollisuuden myydä jopa puolet vesilaitoksesta. Kun me nostimme tätä huolta täällä esiin kyselytunnilla, niin te, ministeri Essayah, syytitte oppositiota vähän tyhmäksi. Kiitos siis oppositiolle ja myöskin lausuntonsa antaneille taholle. Nyt tämä esitys on sen mukainen, mitä kansalaisaloitteen allekirjoittajat ja edellinen eduskunta edellyttivät.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

15.07 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä toimeenpannaan hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan vesihuollon toiminta turvataan ja vesivarat pidetään kansallisissa käsissä. Esitys on osa kansallista vesihuoltouudistusta. Esityksen mukaan lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan kunta ei saa myydä vesihuoltoon kohdistuvaa omistustaan eikä kunnan omistuksessa tai määräysvallassa oleva vesihuoltolaitos saa myydä vesihuolto-omaisuuttaan. Kunnalle säädettäisiin lisäksi etuosto-oikeus nykyisin yksityisessä omistuksessa olevien vesihuoltolaitosten ja niiden vesihuolto-omaisuuden kaupoissa. Tämä on merkittävä asia huoltovarmuuden kannalta. Kiitos hallitukselle ja ministerille sekä myöskin kansalaisaloitteen tekijöille erittäin hyvästä aloitteesta ja myöskin tämän tärkeän lain tuomisesta meille tänne eduskuntaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

15.08 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on kannatettava esitys, mikä täällä on tänään keskustelussa. Vesi on välttämättömyyshyödyke, ja puhdas vesi kuuluu kaikille. Siinä on myöskin turvallisuus, terveys, kaikki muutkin ulottuvuudet.

Sitten tämän kokonaisuuden kannalta on myös tärkeätä huomata, että kun tämä on kuntien omistuksessa, julkisessa omistuksessa, niin kunnat voivat tehdä yli kuntarajojen yhteistyötä vesihuollon järjestämiseksi. Ja kun vesi on niin sanottu bulkkituote, niin mitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

enempi vettä tehdään, sen halvempi yksikköhinta on. Kysyisinkin tässä yhteydessä myös ministeriltä: Onko tätä näkökulmaa tässä mietitty, määrän kasvattamista, kun tämä yhteiskunta omistaa vesihuollon, jolloin sitä saadaan halvemmalla tehtyä, mikä on myös asiakkaille tärkeä asia? Onko tämä näkökulma ollut tässä lainvalmistelussa mukana? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

15.09 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maapallo kuivuu, ja vedestä kilpaillaan maailmassa, siitä käydään jopa sotia. Vesi on meidän kansalaisomaisuutemme, ja vesihuoltoa ei tule antaa sijoittajien käsiin.

Olen kiitollinen siitä, että keskustan edustajat, valtuutetut Jyväskylässä, Aila Paloniemi ja Kirsi Knuuttila, nostivat Jyväskylän keissin niin isoksi, että siitä tuli valtakunnan juttu ja siitä heidän taistelustaan tuli sitten seurauksena tämä kansalaisaloite. Näitä vahvoja naisia on riittänyt tässä ketjussa sen lisäksi, että on hienoa, että tämä kansalaisaloite tuli. Nimitäin tiedän jo kokemuksesta, että kun sitä mietintöä oltiin tekemässä, niin silloinkaan emme ministeriöstä tai muualtakaan oikein saaneet taustatukea. Nyt kiitän ministeri Essayahia siitä, että tämä alkuperäinen ministeriön esitys ei mennyt sellaisenaan läpi, vaan veitte sen nyt siinä muodossa, että vesihuolto pysyy, kuten eduskunta linjasi, julkisissa käsissä. [Puhemies koputtaa] Kiitos, ministeri Essayah, teille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

15.10 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puhdas vesi on maamme arvokkainta omaisuutta, jota ei pidä antaa muiden päätettäväksi. Pohjavesivarantomme ovat ainutlaatuisia ja huoltovarmuutemme kannalta välttämättömiä.

Tämä esitys on erittäin kannatettava. Meidän tehtävämme on turvata suomalaisille tulevaisuudessakin puhdasta, turvallista ja edullista vettä, ja se onnistuu vain, jos pidämme vesihuollon julkisessa omistuksessa ja omissa käsissämme. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

15.11 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hienoa, että hallitus on tullut vesihuoltolain uudistusesityksessään Vesi on meidän -kansalaisaloitteen ja eduskunnan tahtotilan kannalle säilyttää vesilaitosinfra yksinomaan julkisyhteisöjen käsissä. Meidän on tilkittävä mahdollisuudet yksityistää vesilaitostoimintaa missään tilanteessa. Kyse on kuitenkin kriittisimmistä infrasta yhteiskunnassamme.

On ehdottoman tärkeää säilyttää vesilaitosten omistus vain ja ainoastaan julkisessa omistuksessa. Vesilaitokset ja niihin liittyvä infra ovat kriittistä infraa, jonka tulee toimia kaikissa olosuhteissa. On ensiarvoisen tärkeää näinä koventuneen hybridi-vaikuttamisen aikoina, että vesihuollon toimintavarmuutta ja kyberturvallisuutta edistetään.

Tämä lausuntopalautteen johdosta kiristetty hallituksen esitys vesihuoltolaista takaisi sen, että jatkossa kunnat eivät saa myydä tai muutoin luovuttaa vesihuoltoon kohdistuvaa omistustaan ollenkaan. Tämä on meidän kaikkien etu, sillä vesi on meidän.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

15.12 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin on hyvä, että tämä vesihuollon toimintaa turvaava lakiesitys nyt on täällä eduskunnassa. On todellakin tärkeää, että vesivarat pidetään kansallisissa käsissä.

Palaan vielä viime syksyyn. Kyllä meistä moni varmaan suunnilleen oli tippua penkiltä, kun tuli se ensimmäinen versio tästä lakiluonnoksesta, jonka mukaan siis jopa puolet tästä vesiomaisuudesta olisi voitu jatkossakin myydä sijoittajille, jopa ulkomaisille sijoittajille. Tietysti lausuntokierroksella, niin kuin täällä eduskunnassakin, tuli murskakritiikki tälle, ja kiitos siitä, että ministeri ja hallitus nyt korjasivat tämän lakiesityksen siihen muotoon kuin eduskunnan ja tämän alkuperäisen kansalaisaloitteen tahtokin oli.

Vesi on sitä kriittistä infraa, tärkeää omaisuutta, pidetään se omissa käsissä. Ei tehdä samoja virheitä kuin on aikanaan tehty esimerkiksi sähköverkkojen kanssa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten mennään varsinaiseen puhujalistaan. Ministeri saa sitten lopuksi oman kommenttipuheenvuoronsa. — Edustaja Strandman.

15.14 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on vesihuoltolain muuttamista koskeva esitys. Esityksessä ehdotetaan vesihuoltolakiin muutoksia, joiden mukaan kunta ei saisi myydä vesihuoltoon liittyvää omistustaan eikä vesihuoltolaitoksen omistus saa siirtyä yksityiselle. Kunnalle annettaisiin etuosto-oikeus yksityisomisteisten vesihuoltolaitoksien kaupoissa.

Perussuomalaiset ovat johdonmukaisesti olleet vastaan vesihuollon yksityistämistä, ja olemme korostaneet vesivarojen säilyttämistä kansallisessa omistuksessa tärkeänä osana Suomen itsenäisyyttä ja kansallista etua. Puolustamme vesihuollon julkista omistusta ja vastustamme sen yksityistämistä.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi on veden maa. Meillä on runsaasti puhdasta vettä, sellaista, jonka laatuun ja saatavuuteen ihmiset voivat luottaa. Puhdas vesi ei ole mikään pörsituote. Se on elämän perusedellytys ja kansallinen turvallisuuskysymys. Jos vedenjakelu, -puhdistus tai viemäriverkosto siirretään kansainvälisten sijoitusyhtiöiden haltuun, alkavat hinnat nousta, palvelut heiketä ja kotimainen päätösvalta katoaa.

Meidän tehtävämme on turvata suomalaisille tulevaisuudessakin puhdasta, turvallista ja edullista vettä, ja se onnistuu vain, jos vesihuolto pysyy julkisessa omistuksessa ja omissa käsissämme. Vesilaitokset ja -putkistot ovat kriittistä infrastruktuuriamme, josta meidän on huolehdittava suunnitelmallisesti. Asiakasmaksut on pidettävä kohtuullisina. Vesi on maamme kultaa jokaiselle suomalaiselle, ja sen arvo tulee meidän pitää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio poissa. — Edustaja Lyly.

15.16 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Äsken tuossa debatissa sain sanottua osan, mutta muutamaa asiaa tämän osalta vielä on tarpeen korostaa.

Täällä on monessa puheenvuorossa tuotu esiin, kuinka elintärkeä välttämättömyyshyödyke vesi meille kaikille on. Se kokonaisuus täällä ymmärretään todella, todella hyvin. Mutta sitten tähän liittyy se, että tämä pitää myös tuottaa sillä tavalla, että se on puhdasta. Siihen kohdistuu erilaisia ulkoisia uhkia. Meilläkin Tampereella oli tässä muutamia kuu-kausia sitten vesitorneihin liittyviä murtoja, ja me epäiltiin, että siellä on tarkoituksella käyty.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

Eli tällaisissa tapahtumissa meillä tämän vesihuollon ympärillä joka tapauksessa on. Senkin vuoksi on viisasta, että julkinen puoli omistaa tämän ja vie tätä kaikille kansalaisille ja se pysyy kohtuuhintaisena. Ja se, mikä pitää sen kohtuuhintaisena, on se, että me huolehditaan tästä korjausvelasta, mikä siellä verkossa on, ja myös se, että meidän vesilaitoksemme, jotka tekevät puhdasta vettä, ovat sitten sellaisia, että niillä pystytään tuottamaan isoja määriä sitä vettä, koska silloin se litrahinta muodostuu alemmalle tasolle ja se on myös asiakkaille hyvä asia. Tämä aina unohtuu, kun me keskustelemme näistä vesihuollon ympärillä olevista asioista.

Muun muassa me Tampereella yritämme kehittää tätä vesihuoltoa yli kuntarajojen ja viemme sitä siihen suuntaan. Sen vuoksi teimme vesilaitoksesta vesiyhtiön ja yritämme tätä kautta madaltaa sitä kynnystä, että muutkin kunnat siihen voivat osallistua. Nyt jaamme jo Pirkkalaan vettä ja vähän Kangasalan puoleen ja noin pois päin. Tämä on yhteinen asia ja siinä mielessä todella tärkeä asia.

Siinä, mitä tässä pystytään jatkossa tekemään, toivoisi, että huoltovarmuutta ja korjausvelkaa jotenkin yhdessä katsotaan, miten niistä investoinneista pystyttäisiin huolehtimaan niin, että ne pystytään tekemään. Vaikka ne ovat kuntien käsissä, niin nämä investointitarpeet ovat aika isoja, ja niin kuin täällä ministerin esityksessä tuli, vanhimmat putket ovat sadan vuoden vanhoja ja niitten korjaaminen keskellä kaupunkia ei ole ihan halpaa tehtävää. Senkin vuoksi meidän pitää yrittää löytää siihen ratkaisuja, joilla näitä pystytään hoitamaan.

Erittäin tärkeä lakihanke. Vesi on meidän -kansalaisaloite on ollut hyvällä asialla, ja täällä on helppo olla tätä tukemassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

15.19 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa puhdas vesi on ollut pitkään itsestäänselvyys. Se ei ole kuitenkaan sattumaa. Se on seurausta vastuullisesta päätöksenteosta ja järjestelmästä, joka on rakennettu pitkäjänteisesti palvelemaan koko yhteiskuntaa. Nyt käsittelyssä oleva esitys vesihuoltolain muuttamisesta on tärkeä askel tämän järjestelmän vahvistamisessa ja turvaamisessa muuttuvassa maailmassa. Esityksen keskiössä on se, että yhteinen omaisuus pysyy yhteisenä.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen keskeinen viesti on selkeä: vesihuolto ei ole kauppatavaraa. Esityksen tavoitteena on varmistaa, että julkisomisteisten vesihuolto-toimintojen säilyminen kuntien omistuksessa ja määräysvallassa edistää vesihuollon alueellista yhteistyötä ja rakenneuudistusta sekä parantaa vesihuoltolaitosten omaisuuden hallintaa. Tavoitteena on selkeyttää ja tehostaa vesihuollon toiminnan ja talouden valvontaa sekä parantaa yhteisesti vesihuoltolain toimivuutta. Tämä on suora vastaus Vesi on meidän -kansalaisaloitteen ja eduskunnan yksimielisen tahtotilan esille nostamiin huoliin.

Arvoisa rouva puhemies! Vesihuolto on myös osa kokonaisturvallisuutta. Se on kriittinen osa huoltovarmuutta ja turvallisuutta. Se on kansallinen voimavara, jonka hallinnan on pysyttävä kotimaisissa käsissä. Juomaveden saatavuus, jätevesien käsittely ja vesijärjestelmän toimivuus ovat perusedellytyksiä niin tänään kuin poikkeusolosuhteissa ja -tilanteissa.

Tavoitteena on lisätä toimintavarmuutta ja selkeyttä. Lain kirjaukset parantavat vesihuollon suunnitelmallisuutta ja selkeyttävät toiminta-alueiden määrittelyä. Esimerkiksi kiinteistöjen liittämismääräyksiä verkostoon määräytyy jatkossa kunnallisesti vahviste-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

tun toiminta-alueen perusteella, ei enää pelkästään taajamarajauksen mukaan. Tämä muutos tukee tehokasta verkostosuunnittelua ja resurssien kohdentamista oikeudenmukaisesti ja pitkäjänteisesti.

Lakiuudistuksessa myös vesihuoltolaitosten talouden läpinäkyvyyttä ja maksujen oikeudenmukaisuutta parannetaan. Omistajatuloutuksen tulee perustua kestäväan tasapainoon. Vesihuolto ei saa olla väline tulouttaa varoja kunnan muihin tarpeisiin vesiasiakkaiden kustannuksella.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä hallitus vahvistaa vesihuollon toimintavarmuutta, kansallista omistajuutta ja kansalaisten luottamusta siihen, että kriittisiä peruspalveluja ei yksityistetä. Vesi ei ole sijoituskohde vaan kansallinen oikeus, etu, joka meidän on turvattava. Kuten kansalaisaloitteen nimi kiteyttää: vesi on meidän. Tämä laki varmistaa, että se myös pysyy meillä. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

15.23 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Vesi ei kuulu sijoittajille vaan meille kaikille, ja siksi haluan kiittää erityisesti vielä Vesi on meidän -kansalaisaloitteen tehneitä vasemmistoliiton aktiiveja ja lisäksi tietenkin niitä kaikkia kymmeniätuhansia ihmisiä, jotka saivat tämän muutoksen aikaiseksi.

Kansalaisaloite on arvokas instituutio, ja siksi tässä yhteydessä on syytä puhua myös demokratiasta. Istuva hallitus on nimittäin pääministeriä myöten antanut ministereille vapaat kädet haudata eduskunnan jo hyväksymiä kansalaisaloitteita, mikäli ministeri syystä tai toisesta kokee ne epämieluisiksi. Tämä on demokratian irvikuva ja kansan tahdon halveksuntaa.

Myös tämän kansalaisaloitteen toimeenpano meinasi jäädä lakivalmistelussa puoliväliseksi ja vesitetyksi. Lopulta opposition ja kansalaisyhteiskunnan paine sai hallituksen taipumaan. Vihdoin tämä esitys on nyt salissa siinä muodossa kuin mikä alkuperäisen aloitteen tarkoitus todella oli. Ja tosiaan muistan, että kun vielä viime syksynä vasemmistoliiton kansanedustaja Laura Meriluoto kysyi vastuuministeri Essayahilta, miksi lakiesitykseen on jätetty mahdollisuus vesihuollon osittaiseksi yksityistämiseksi, ministerin vastaus oli suoraan sanottuna ylimielinen ja hän syytti oppositiota siitä, että me emme vain ymmärrä asiaa. Tämän voi jokainen käydä vielä katsomassa YouTubesta erikseen, jos ei muista, miten asia todella meni.

Kuitenkin on niin, että parempi myöhään kuin ei milloinkaan. On kiitettävä hallitusta siitä, että se lopulta kuuli meidän kritiikkimme ja myönsi alkuperäisen lakiehdotuksen ilmeiset ongelmat. Vesihuolto on luonnollinen monopoli, ja sen yksityinen omistaminen on käytännössä lupa painaa rahaa kuntalaisten kustannuksella. Tämän tiedämme kokemuksesta sähkönsiirron osalta Suomessa ja vesihuollon osalta muualla Euroopassa. Kun aikoinaan kokoomusministerit vakuuttelivat, että sähköverkkojen myynti on hyvä asia ja turvallinen ratkaisu eivätkä siirtohinnat tule nousemaan, on hyvä, että näistä virheistä aletaan nyt myös vähitellen oppia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

15.26 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Ilman vettä ei ole elämää. Meidän on pidettävä huolta erityisesti vesistöistämme, sillä puhtaan veden arvo nousee vielä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

kultaakin kalliimmaksi. Puhdas vesi, vesihuolto, on huoltovarmuutemme kannalta oleellista, ja kyse on kaikkein kriittisimmästä infrasta yhteiskunnassamme. Vesihuoltolakia on uudistettava niin, että se toteuttaa Vesi on meidän -kansalaisaloitteen sekä eduskunnan tahotilaa vesi-infran säilyttämisestä yksinomaan julkisyhteisöjen käsissä, sekä on tilkittävä mahdollisuudet yksityistää vesilaitostoimintaa missään tilanteessa.

Hienoa, että hallitus otti lausuntopalautteen vakavasti, tilasi perustuslaillisen selvityksen ja ehdottaa nyt lakiesitystä tiukennettavaksi siten, että jatkossa kunnat eivät saisi myydä tai muutoin luovuttaa vesihuoltoon kohdistuvaa omistustaan ollenkaan. On ehdottoman tärkeää säilyttää vesilaitosten omistus vain ja ainoastaan julkisessa omistuksessa. Vesilaitokset ja niihin liittyvä infra ovat niin kriittistä infraa, että sen tulee toimia kaikissa olosuhteissa.

Kunnilla tulee olla päätösvalta vesilaitoksen toimintaan, kuten esimerkiksi hinnoittelun tai infran korjaamiseen vaikuttaviin asioihin. Suomessa vesihuollon korjausvelka on kasvussa. Tuoreimman arvion mukaan vesihuollon kokonaisinvestointitarve kaksinkertaistuu lähivuosina nykyisestä noin 400 miljoonan euron vuositasosta. Korjausvelan selättämiseen tarvitaan suunnitelmallisuutta, johon myöskin vesihuollon pitkäjänteinen toiminta ja kestävä omaisuuden hallinta tähtäävät.

Hallituksen esityksellä tehdään myös muutoksia vesihuollon toiminta-alueisiin sekä kiinteistöjen liittämismallisuuteen. Jatkossa kiinteistöt tulisi lähtökohtaisesti liittää vesihuoltolaitoksen verkostoon vesihuoltolaitosten toiminta-alueilla. Siirtymäsäännöksiin varmistettaisiin, että muutoksesta ei aiheutuisi kiinteistöjen omistajille kohtuuttomia tilanteita. Jatkossa vesilaitosten on myös laadittava omaisuudenhallintasuunnitelma, ja laki sisältää myös velvoitteita varautumissuunnitteluun. Sekin on ensiarvoisen tärkeää, sillä vesihuollon toimintavarmuutta ja kyberturvallisuutta on edistettävä näinä hybridivaikuttamisen aikoina.

Tämä hallituksen kiristetty esitys vesihuoltolaista takaa sen, että jatkossa kunnat eivät saa myydä tai muutoin luovuttaa vesihuolto-omistusta ollenkaan. Se on meidän kaikkien etu. Vesi on meidän, ja siitä on jatkossakin pidettävä huolta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen, ja sen jälkeen ministeri Essayah.

15.29 Sara Seppänen ps: Arvoisa rouva puhemies! Haluan muistuttaa täällä vasemmiston edustajia myös siitä, että edellisellä kaudella näiden vesihuoltoyhtiöiden myynti oli sataprosenttisesti mahdollista, [Välihuutoja vasemmalta] eli tämä hallitus on jo ensimmäisessä versiossaan tästä laista kiristänyt nimenomaan tätä myyntiä yksityisille toimijoille.

Puhdas vesi on arvokkain luonnonvaramme. Tämä hallituksen esitys on hyvä askel kohden vesihuollon turvaamista ja vesivarojen pitämistä kansallisissa käsissä, kuten hallitusohjelmassa on linjattu. Esityksen keskeinen tavoite on estää kuntien vesihuolto-omaisuuden myynti yksityisille toimijoille. Tämä on tärkeää, jotta voimme varmistaa, että vesihuolto pysyy julkisessa omistuksessa ja hallinnassa.

Kunnille säädetään etuosto-oikeus yksityisessä omistuksessa olevien vesihuoltolaitosten kaupoissa, mikä lisää kuntien mahdollisuuksia hallita paikallista vesihuoltoa. Lisäksi esitys edistää vesihuollon alueellista yhteistyötä ja rakennemuutosta. Tämä tarkoittaa, että vesihuoltolaitosten toiminta-alueita selkeytetään ja kiinteistöjen velvollisuutta liittyä lai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

toksen verkostoon täsmennetään. Näin varmistamme, että vesihuoltopalvelut ovat saatavilla kaikille kansalaisille tasapuolisesti ja tehokkaasti.

Esityksessä on huomioitu vesihuollon talouden ylläpito ja maksujen kustannuskattavuus. Tämä on tärkeää, jotta vesihuoltolaitokset voivat toimia taloudellisesti kestäväällä pohjalla ja tarjota laadukkaita palveluita ilman, että kustannukset nousevat kohtuuttomiksi. Erityisen merkittävää on, että esitys sisältää säännökset yhdyskuntajätedirektiivin kansalliseksi täytäntöönpanemiseksi, ja tämä tarkoittaa, että kaikki direktiivin edellyttämät taajamat sisällytetään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen jäteviemäriverkostoon. Näin parannamme ympäristönsuojelua ja varmistamme, että jätevedet käsitellään asianmukaisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on tärkeä askel kohti vastuullista ja kestävästä vesihuollosta. Se turvaa vesihuollon toiminnan ja varmistaa, että vesivarat pysyvät kansallisissa käsissä. Meidän tehtävämme on turvata vesi, tämä elintärkeä luonnonvara, suomalaisille ja pitää se suomalaisissa käsissä. Kiitän myös kansalaisaloitteen tekijöitä. Vesi on meidän. [Anne Kalmari: Kiittäkää Aila Paloniemeä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Essayah. [Sari Essayah: Paljonko aikaa?] — Viisi minuuttia maksimissaan.

15.31 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Aloitan noista edustaja Lylyn kysymyksistä. Siinä oli selkeät kysymykset, joihin liittyen on hyvä huomioda, että useat näistä ehdotetuista pykälistä ohjaavat nimenomaan siihen kuntarajat ylittävään yhteistyöhön. Siellä on muun muassa tästä alueellisesta yleissuunnittelusta, sitten siellä on siitä kunnan vesihuoltosuunnitelmasta. Eli kyllä tässä tavallaan myöskin tämä teidän mainitsemanne bulkinäkökulma on esillä. Jos kunnat haluavat osakeyhtiömuotoisesti omistaa, niin se on edelleen mahdollista, mutta näitä osakkeita ei voi myydä eteenpäin, elikkä niiden pitää pysyä kunnan tai sitten kuntien yhteisessä omistuksessa. Siinä mielessä on tärkeää huomioda tämä näkökulma. Kunta voi myydä sitten tarvittaessa ainoastaan toiselle kunnalle.

Toinen kysymys liittyi tähän kustannusvastaavuuteen. Varmaan aika moni täällä salissa ehkä yleisestikin jakaa sen huolen, että miten käy, kun nyt infrakustannukset ovat noin 400 miljoonaa ja voivat tulevaisuudessa jopa tuplaantua, minkä mainitsin tuossa, sen verran vanhoista vesijohtoverkoista meillä on kyse. Siellä vesipuitedirektiivi edellyttää sitä, että kustannukset katetaan nimenomaan näillä asiakasmaksuilla, elikkä siinä mielessä on äärimmäisen tärkeää, että tehdään ajoissa ne suunnitelmat siitä, millä tavalla tätä vesijohtoverkostoa pidetään yllä ja miten korjaukset ajoitetaan. Niitä ei ole varaa lykätä niin sanotusti tuonemmaksi, jolloin olisi tilanne, jossa yhtäkkiä jouduttaisiin hyvin nopeasti suuriin korjauskustannuksiin, jotka jouduttaisiin sitten kattamaan asiakasmaksuilla. Siinä mielessä on tärkeää, että on suunnitelmallisuutta. Tähän suunnitelmallisuuteen täällä taisivat viitatakin edustajat Elo ja Anna-Kristiina Mikkonen. Elikkä tämä suunnitelmallisuus on tärkeää, ja tässä nyt vastavalitut valtuutetut kunnissa ovat siinäkin mielessä paljon vartijoina, että suunnitelmallisuus infrasta on olemassa, ja sitten myöskin, että pystytään määrittelemään nämä vesihuoltolaitosten toiminta-alueet. Sillä on myöskin iso merkitys sitten sen suhteen, niin kuin täällä edustaja Hänninen totesi, että toiminta-alue on tulevaisuudessa eri asia kuin taajama-käsite.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

Edustaja Kalmari muistutti hyvin tästä Jyväskylä-keissistä. On hyvä muistaa, että siellä todellakin nämä edustaja Kalmarin mainitsevat valtuutetut ja myöskin kristillisdemokraatit ja perussuomalaiset olivat ainoat, jotka eivät halunneet lähteä Jyväskylässä yksityistämään. Ja kun ehkä täällä salissakin on esitetty taas jälleen kerran näitä väitteitä, niin on siinä mielessä hyvä pitää mielessä, että näitä yksityistäjiä on kuntatasolla löytynyt myöskin sieltä vasemmasta laidasta.

Sitten on tärkeää huomioda se, mitä tässä puhuttiin tästä, että en olisi maininnut tämän toisesta lausuntokierroksesta. Nimenomaisesti sanoin tuossa esittelypuheenvuorossa, että näitten lausuntokierrosten välissä pyysin erillisen perustuslaillisen lisäselvityksen tämän lakiesityksen jatkovalmistelulle, ja sehän johtui nimenomaan siitä, että tämä asiantuntijatyöryhmä kuuli muun muassa Kuntaliittoa, joka erittäin kriittisesti on suhtautunut siihen, että kunnallista itsehallintoa ollaan tässä rajoittamassa, ja myöskin valtiovarainministeriö on ollut huolissaan näitten kustannusten kasvusta. Ja uskon, että nämä tahot tulevat varmasti myöskin täällä eduskuntakuulemisissa tuomaan nämä näkökulmansa esille. Sen tähden tämä lakiesityshän menee nyt itse asiassa pidemmälle kuin mitä eduskunnan lausumisissa sanottiin. Eduskunnan lausumissahan puhuttiin siitä, että nykyisen kaltainen järjestelmä voisi säilyä. Nyt ei säily, tässä mennään pidemmälle. [Anne Kalmari: Se on hyvä!] Siinä mielessä toivon, että todellakin ymmärretään ja hahmotetaan, minkälaisesta prosessista tässä on kaiken kaikkiaan ollut kysymys. Edustaja Hoskonen ja taisi muutama muukin nostaa esille juuri nämä luonnolliset monopolit ja sen, miten tärkeää on oppia näistä asioista.

Sen vielä totean edustaja Pekoselle, kun hän täällä sanoi, että olisin tyhmäksi haukkunut jotakuta: se ei kuulu kielenkäyttööni, en näin ole kyllä tehnyt.

Toivon, että eduskunnassa nimenomaisesti perustuslakivaliokunta joutuu pari pykälää nyt tarkemmin tutkimaan ja antamaan niistä lausuntonsa. Me tietyllä tavalla teemme nytten uraauurtavaa lainsäädäntöä, mutta katson itse, että nämä perustelut, joihin pyysin myöskin nämä perustuslakiasiantuntijoitten näkemykset, ovat vahvat, nämä liittyvät vahvasti ihmis- ja perusoikeuksiin. Vesi on todellakin meidän, niin kuin täällä moni on puheenvuorossaan tuonut esille, ja sen tähden totean, että eduskunta tämän esityksen eteenpäin viedessään tekee omalla tavallaan historiallista lainsäädäntöä suomalaisessa lainsäädännössä, koska katsoo, että nämä oikeutukset ovat niin vahvoja, että niillä myöskin kunnallista itsehallintoa voidaan näiltä osin sivuuttaa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.37.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.57.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä asiakohtaa 5. Siinä keskustelu jatkuu. — Edustaja Kalmari.

19.57 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Olkoon tämä puheenvuoro kannustuksena siihen, että aina kannattaa tehdä kaikkensa silloin, kun tuntuu, että asia on tärkeä ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

asiat eivät ole menossa oikeaan suuntaan. Kiitos Aila Paloniemelle, entiselle kollegallemme, ja Kirsi Knuutilalle, jotka Jyväskylässä lähtivät taistelemaan Timo Koiviston esitystä vastaan — esitystä, joka olisi yksityistänyt vesihuollon. Tästä lähti liikkeelle kansalaisaloite ihan toiselta puolelta Suomea, kun tämä nousi julkisuuteen.

Niinpä kansalaisaloite ”Vesi on meidän” tuli viime kaudella eduskuntaan. Se meidän valiokunnassamme käsiteltiin, ja vaikka lähes kaikki tahot hymisivät sitä, että ei tietenkään olisi hyvä asia, että vesihuolto joutuisi arabien käsiin — maailmassahan vedestä käydään jopa sotia, vesi on perusoikeus, vesi on osa kansallista huoltovarmuuttamme, se on ylpeyden aihe Suomessa — vaikka tästä oltiin vähän yksimielisiä, niin siitä huolimatta esimerkiksi Kuntaliitto, vesihuoltolaitosten edustajat, eritoten oikeusasiantuntijat olivat sitä mieltä, että ei tätä kansalaisaloitetta oikein voi hyväksyä, ja maa- ja metsätalousministeriöstä vastineemme ei ollut sentyyppinen, että tätä lakialoitetta olisi voinut hyväksyä. Mutta itse en voinut antaa periksi siinä, koska meillä oli selkeä tahtotila, enemmistö valiokunnassa silloin siitä asiasta, että nyt pitää pitää kiinni siitä, että vesihuolto ei luisu voitontavoittelun kohteeksi. Meillä on lukuisia esimerkkejä eri maista — on Etelä-Afrikasta, on Englannista — missä veden hinta on tullut aivan kohtuuttomaksi, kun se on luonnollinen monopoli, josta ei voi kilpailla, ja jos se yksityistetään, niin siitähän voi sitten periä ihan haluamaansa hintaa. Meillä on esimerkki sähköverkon myynnistä, Carunan esimerkki, mitä silloin tapahtuu, kun luonnollista monopolia hyväksikäytetään.

No, kun tahtotila enemmistöllä oli valiokunnassa näin, niin aloin itse sitten taistelemaan sen puolesta, että se ministeriön vastine ei meille kelpaa, ja niin kauan kysyttiin vastineita. Muistaakseni kolmannella kerralla saatiin sitten vähän taustatukea siihen, että pystyttiin sitten se mietintö sorvaamaan sellaiseksi, että se antoi vaateet maan hallitukselle valmistella mahdollisimman ripeästi toimenpiteet sellaisen lainsäädännön valmistelemiseksi, jolla varmistetaan kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen säilyminen kuntien omistuksessa ja määräysvallassa.

Pettymys oli melkoinen viime syksynä. Ministeri Essayah kertoi, että nyt 49 prosentin myyntimahdollisuus jälleen olisi tulossa. Silloinhan puolueemmekin hienosti lähti taistelemaan sitä vastaan, ja itsekin olin julkisuudessa tv:ssä sitten altavastajana. Kokoomuksen edustajaa ja muun muassa Timo Koivistoa siellä etänä haastateltiin tästä esityksestä. Oli hienoa, että se paine kun tuli, niin ministeri Essayah laitto sitten itsensä likoon ja meillä on tänä päivänä tällainen esitys täällä.

No, vesihuoltolaki ei ole pelkkää sitä, kuka sen omistaa. Se on tärkein asia, että se pysyy julkisissa käsissä, mutta siellä on paljon tehtävää muun muassa sen vuoksi, että korjausvelka on suuri. Osa vesihuoltotoimijoista on varsin amatöörimäisiä. Siellä on osuuskuntia, joitten asema on turvattava, mutta kuitenkin silläkin puolella sitä ammattimaisuutta kaivataan. Vesihuollon järjestämistä ostopalveluin, tätä varsinaista teknologiaa ja muuta, tulee kehittää. Siellä on paljon mielenkiintoista päätettävää, jota toivon, että yhteisymmärryksessä valiokunnassa sitten hyvin viedään eteenpäin.

Kiitos silloiselle eduskunnalle siitä, että yksimielisesti vaadimme tätä kansalaisaloitetta läpi vietäväksi, ja nyt se on tässä. Hyvä mieli. Kiitos, hallitus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

20.03 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi vesihuoltolain muuttamisesta. Tänään puhumme siis puhtaasta vedestä ja vesi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

huollosta. Meillä Suomessa on etuoikeus elää maassa, jossa puhdas vesi on itsestäänselvyys, ja tällä käsittelyssä olevalla esityksellä varmistamme, että vesihuolto pysyy kansallisissa käsissä. Tällä hallituksen esityksellä suojataan vesivarannot yksityistämiseltä. Vesihuoltolakiin ehdotetut muutokset varmistavat, että kunnat säilyttävät määräysvaltansa vesihuollossa. Kriittistä infrastruktuuria ei voi enää myydä yksityisille yrityksille. Voimme nähdä, mihin se on johtanut esimerkiksi sähköverkkojen suhteen.

Huoltovarmuuden turvaamiseksi vesi on tärkeää säilyttää julkisella puolella. Tämä esitys on myös linjassa sen kanssa, mitä perussuomalaiset ovat johdonmukaisesti puolustaneet: vesihuollon tulee olla julkisen vallan ja suomalaisten omassa hallinnassa.

Arvoisa puhemies! Lakimuutoksilla parannetaan myös vesihuollon kestävyyttä ja läpinäkyvyyttä. Kustannusvastaavuus, alueellinen suunnittelu ja varautuminen tuleviin kriiseihin vahvistavat koko järjestelmää. Samalla huolehditaan siitä, että jokaisella suomalaisella, myös haja-asutusalueilla, on oikeus turvalliseen ja toimivaan vesihuoltoon. Kunnan omistuksen säilyttäminen vesihuollossa on ympäristönkin kannalta hyvä ratkaisu. Se turvaa ympäristön kannalta kestävän toiminnan ja vähentää yksityistämisen aiheuttamia ympäristöriskejä.

Arvoisa puhemies! Puhdas vesi on luonnonvara, kansalliskalleus eikä kauppatavara. Siksi vesihuollon on pysyttävä kansallisessa omistuksessa. Meillä ei ole varaa myydä luonnollista monopolia ulos, emmekä saa päästää sitä markkinavoimien armoille, vaan vesi on meidän.

Kiitän kansalaisaloitteen tekijöitä. Kiitos ministerille huolellisesta valmistelusta esityksen suhteen ja koko hallitukselle tärkeän asian edistämisestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Garedeu.

20.06 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Nyt se on toteutumassa: valtavan tärkeä lakiuudistus, joka turvaa vesivarojemme pysymisen kansallisissa käsissä. Koko tämä jupakahan lähti valitettavasti käyntiin juuri Jyväskylästä, jossa paikallisesta vesihuollosta vastaava Alva halusi laittaa yhtiön vähemmistöosuuden myyntiin yksityiselle taholle. Jyväskylän perussuomalaiset valtuutetut tietysti vastustivat jyrkästi myymistä, ja onneksi kaupunginhallituskin torppasi aikeet heti alkuunsa. Kohun myötä syntyi pian myös valtakunnallinen Vesi on meidän -kansalaisaloite, joka keräsi vaadittavat 50 000 allekirjoitusta vuorokaudessa ja meni läpi eduskunnassakin. Hienoa.

Nyt tämä eduskuntaan tuotu hallituksen esitys sisältää muun muassa kolme tärkeää lisäystä vesihuoltolakiin: Ensinnäkin, lakiin lisätään säännös, jonka mukaan kunta ei saa myydä vesihuoltoon liittyvää omistustaan eikä kunnan omistuksessa tai määräämisvallassa oleva vesihuoltolaitos saa myydä vesihuolto-omaisuuttaan. Toiseksi, kunnalle säädetään etuosto-oikeus nykyisin yksityisessä omistuksessa olevien vesihuoltolaitosten ja niiden vesihuolto-omaisuuden kaupoissa. Ja kolmanneksi, jatkossa on mahdollista perustaa vain kunnan omistuksessa olevia vesihuoltolaitoksia tai asiakasomisteisia vesihuolto-osuuskuntia.

On siis sanomattakin selvää, että kyse on huoltovarmuuden ja omavaraisuuden kannalta äärimmäisen merkittävästä asiasta. Nyt ollaan jo ihan viime metreillä tämän lainsäädännön kanssa, sillä hallituksen esityksen mukaan Suomessa on yhteensä 1 109 vesilaitosta, joista alle 20 on sellaisia osakeyhtiömuotoisia laitoksia, jotka ovat yli 50-prosenttisesti yk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

sityisessä omistuksessa. Joissain näistä laitoksista yksityisyyssosuus on jopa yli 90 prosenttia. Pääosin nämä laitokset ovat pieniä, muutamaa tuhatta asiakasta palvelevia laitoksia lukuun ottamatta yhtä teollisuuslaitoksen yhteydessä toimivaa jätevedenkäsittelylaitosta. Yksityiset omistajat ovat tyypillisesti yksityishenkilöitä, jotka ovat myös laitoksen asiakkaita, mutta myös paikallisia pankkeja, osuuskauppoja tai muita paikallisia yrityksiä sekä joissakin tapauksissa teollisuuslaitoksia.

Lakimuutos varmistaa muun muassa sen, ettei kriittistä infrastruktuuriamme voitaisi myydä ulkomaalaisille, jotka saattaisivat käyttää sitä sitten hybridivaikuttamiseen tai painostuskeinona — tai käyttää suomalaisten vesiä rahasampona.

Arvoisa puhemies! On siis erittäin tärkeää, että vesihuoltolakia nyt muokataan siten, että ulkomaiset ja yksityiset kaupalliset toimijat eivät jatkossa voi saada vesivarantojamme hallintaansa. Maailman puhtain hanavesi löytyy Suomesta ja kuuluu meille suomalaisille. Kiitos hallitukselle, joka turvaa nyt tämän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä.

20.09 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Viime vaalikauden lopulla eduskunta teki yksiselitteisen linjauksen: suomalainen vesi ei ole kaupan. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö oli yksimielinen, ja mitä luin tämän salin puheista, niin kaikkialla oli yksimielinen kanta, että vesi kuuluu kuntalaisille. Yli puoluerajojen oltiin siis sitä mieltä. Taustalla oli siis kansalaisaloite ”Vesi on meidän” ja kansalaisten selkeä viesti: puhdas vesi kuuluu kaikille, eikä sitä pidä myydä kansainvälisille sijoittajille.

Kun viime syksynä hallitus lähetti lausunnolle esitysluonnoksen uudeksi vesihuoltolaiksi, se sai aikaan oikeutetun ihmetyksen: miten tämä on mahdollista? Luonnoksessa jätettiin edelleen mahdollisuus myydä jopa 49 prosenttia vesihuoltolaitoksesta. Se ei yksinkertaisesti täyttänyt eduskunnan tahtotilaa. Ei riittä, että enemmistö säilyy. Ei suomalainen vesi saa olla kansainväliselle rahastolle edes puoliksi kaupan. Lisäksi jos yksittäinen vieras taho omistaa 49 prosentin osuuden, se olisi käytännössä täysin määräävässä asemassa yhtiössä. Näin se vain toimii tämä rahapolitiikka.

Me keskustassa ammuimme suunnitelmat alas heti. Ilman opposition jyrkkää vastustusta olisimme nyt eri tilanteessa. Kysyimme, eikö kokoomus oppinut mitään Caruna-sähköverkkoskandaalista. Aluksi hallituksesta todettiin, että kritiikki ei ole oikeutettua, 49 prosentin omistus ei vie määräysvaltaa. Unohtui täysin, mitä viime vaalikaudella oli puhuttu. Mutta nyt näemme, että hallitus on tehnyt tarpeelliset muutokset. Ehdotetun lakimuutoksen mukaan jatkossa kunnat eivät voisi myydä vesihuolto-omaisuuttaan. Tämä on oikein. Voidaan myös todeta, että oppositiosta vaikutettiin tehokkaasti.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että hallitus esittää nyt lakia, joka suojaa suomalaista vesihuoltoa paremmin, mutta työtä riittää vielä. Suurin ongelma on, että uudistus voi nostaa käyttäjien kustannuksia merkittävästi. Hinnat voivat nousta kaikkialla mutta erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Näin todetaan hallituksen esityksessä. Lakiesityksen perusteella kustannusten nousua on tosi vaikea arvioida. Toivon, että valiokuntatyössä tähän asiaan kiinnitetään erityistä huomiota.

Loppuun totean, että puhdas vesi ei ole vain tärkeä luonnonvara, se on elinehto. Jos tässä asiassa lipsutaan, ollaan vaarallisella tiellä. Suomalaisen veden pitää nyt ja aina pysyä suomalaisten omistuksessa. Tästä ei voi nykyinen eikä mikään tuleva eduskunta lipsua. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo poissa, edustaja Antikainen poissa, edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Mikkonen, Krista.

20.13 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todellakin tämä hallituksen esitys laiksi vesihuoltolain muuttamisesta on todella tärkeä ja tarpeellinen. Tämän historiahan menee sinne viime kaudelle, kun oli Vesi on meidän -kansalaisaloite, ja silloin viime hallitus alkoi työstämään sen pohjalta lakimuutosta. Muistaakseni silloin vuoden 22 loppupuolella perustettiin työryhmä, koska eduskunta oli yksimielisesti tämän kansalaisaloitteen hyväksynyt, ja tämä hallitus nyt sitten tämän lakiesityksen antoi.

Mutta ehkä on hyvä huomioda, että se versio, minkä nykyinen hallitus ensin laittoi lausunnolle, ei suinkaan ollut sellainen, mikä meillä on nyt käsissä ja varmistaa sen, että nämä vesiyhtiöt ovat julkisessa omistuksessa, vaan siinä oli ajatus, että sallittaisiin, että 49 prosenttia omistuksesta voisi olla yksityisillä tahoilla. Olen todella iloinen siitä, että lausunkierroksesta syntynyt keskustelu ja se julkinen paine, mikä tuli ja mitä myös täällä eduskunnassa opposition puolesta nostettiin, aiheuttivat sen, että nyt meillä on tämä lakiesitys, jossa halutaan varmistaa, että todellakin se vesi säilyy julkisessa omistuksessa eikä tätä vesihuoltoa päästetä sijoittajien temmeltämiskentälle, koska näitä esimerkkejähän on maailmalta.

Esimerkiksi Berliinissä ja Pariisissa vesihuolto on yksityistetty ja sittemmin se on palautettu, koska siellä nähtiin, että virhe tehtiin. Myös Englannissa vesihuolto on yksityistetty, ja se on johtanut siihen, että siellä on ensinnäkin veden hinta paljon kalliimpaa — on arvioitu, että noin kolme miljardia kalliimpaa kuin se olisi muutoin — ja sitten toisaalta esimerkiksi tarpeellisia investointeja on jätetty tekemättä ja myös erilaista pilaantunutta vettä, jätevettä, on päästetty luontoon eri tavalla kuin julkisten tahojen käsissä olleilta vesiyhtiöiltä. Siinä mielessä se, että me pidämme veden julkisessa omistuksessa, on äärimmäisen tärkeää, koska vesihän on tietysti meille kaikille tärkeä perushyödyke ja meidän täytyy varmistaa se puhtaan veden saanti ja toisaalta huolehtia siitä, että jätevedet puhdistetaan asianmukaisesti niin, että niistä ei aiheudu minkäänlaista ympäristöhaittaa.

Eli tässä kohtaa ehkä pikemminkin kuin hallitusta on syytä kiittää aktiivisia kansalaisia siitä, että tätä asiaa on pidetty esillä ja tätä on ajettu loppuun asti. Myös todellakin siinä kohtaa, kun hallitus meinasi jättää yksityisille sijoittajille mahdollisuuden tähän omistukseen, sitä painetta synnyttiin niin, että nyt meillä on lakiesitys, joka varmistaa sen, että vesi pysyy julkisissa käsissä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

20.16 Vesa Kallio kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä meinasi tulla vesivahinko. Tässä oli vähän tämmöinen tyypillinen tilanne. Sinne kotikatsomoihin, jos siellä joku vielä jaksaa seurata: täällä ei ole enää vähään aikaan ollut yhtään hallituspuolueiden edustajaa paikalla, mutta tässä oli semmoinen tyypillinen tilanne, että varsinkin perussuomalaisilla oli semmoinen, mikä heidän tyylilleen aika uskollista on, että moni asia ei ole politiikan tekemisen kohde vaan politiikan tekemisen väline, ja kyllä tässä meinasi nyt vesivahinko tapahtua pahemman kerran tämän aiheen kohdalla.

Mutta asiaan. Tällä hallituksen esityksellä siis toimeenpannaan hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan vesihuollon toiminta turvataan ja vesivarat pidetään kansallisissa käsissä, ja tässä se vahinko meinasi tapahtua. Orpon hallitusohjelman kirjaus perustuu edel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

lisellä eduskuntakaudella valmistuneeseen kansalliseen vesihuolto-ohjelmaan ja Vesi on meidän -kansalaisaloitteeseen perustuvaan eduskunnan päätökseen. Riski kuntien omistamien vesihuoltoyhtiöiden tai niiden osuuksien myymisestä yksityisille sijoittajille sai aikaan kansalaisaloitteen, jossa vaadittiin lakiin kirjattavaksi kielto vesihuolto-omaisuuden myynnistä ulkopuolisille sijoittajille. Tänäpä on todettu täällä jo useampaan kertaan, miten edellinen eduskunta tämän asian kirjasi.

No, syksyllä 24 asiasta heräsi laaja keskustelu, kun hallitus lähetti lausuntokierrokselle vesihuoltolain muutosesityksen, jossa jopa 49 prosenttia kunnan omistamasta vesihuolto-omaisuudesta olisi ollut edelleen mahdollista myydä ulkopuolisille sijoittajille. Esitykseen jätettiin yli 130 lausuntoa. Näiden lausuntojen ja kovan työn jälkeen tämä vesivahinko saatiin estettyä. Julkisen painostuksen seurauksena hallitus päätti muuttaa esitystä. Vesi on meidän -pääöstä toimeenpanevan kunnan vesihuollon omistusta koskevaan pykälään tehtiin lausuntopalauteen pohjalta merkittävä kuntien omistuksen säilyttämistä vesihuollossa koskeva muutosehdotus, joka laitettiin uudelle lausuntokierrokselle keväällä 25.

Arvoisa puhemies! Jatkossa kunnat eivät voi myydä vesihuolto-omaisuuttaan. Ehdotettu sääntelyratkaisu rajoittaisi myös kokonaan kunnan omistuksessa olevien ja kunnan määräysvallassa olevien vesihuoltolaitosten mahdollisuuksia esimerkiksi vesihuolto-omaisuuden leasingjärjestelylle. Lisäksi ehdotettu sääntelyratkaisu estäisi pääasiassa yksityisessä omistuksessa olevien muiden kuin osuuskuntamuotoisten uusien vesihuoltolaitosten perustamisen. Poikkeuksena tästä ovat asiakasomisteiset vesihuolto-osuuskunnat, joita saisi jatkossakin perustaa. Ehdotuksen pääsiallinen vaikutus olisi se, että täysin yksityisomisteista, muuta kuin asiakasomisteista, vesihuoltolaitostoimintaa ei enää jatkossa olisi mahdollista perustaa.

Perustuslain 22 § edellyttää julkiselta vallalta perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamista. Perustuslaissa julkisen vallan käsite kattaa valtion lisäksi myös kunnat. Vesihuollossa perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisen kannalta merkittävinä on kunnan järjestämisvastuu. Kunta vastaa viime kädessä riittävien keskitettyjen vesihuoltopalvelujen saatavuudesta ja määrittää yksilöiden talousveden ja viemäroinnin saannin toteutumista toiminta-aluepäätöksellä. Valtiolle jää kuitenkin viimekätinen vastuu perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisesta. Tämä varmistetaan vesihuoltolain säännöksillä vesihuollon järjestämisestä, huolehtimisesta ja vesihuollon maksuista. Lisäksi veden välttämättömyysluonteen vuoksi tilanteessa, jossa ihmisillä ei ole varaa maksaa vesilaskuja, laskujen maksamiseen voi saada toimeentulotukea.

Arvoisa puhemies! Voimassa olevan vesihuoltolaitoksen määritelmän mukaisia vesihuoltolaitoksia on Suomessa noin 1 100. Lukumääräisesti eniten on osuuskuntia. Ne ovat usein pieniä, joten asukas- ja vesimäärinä ne eivät edusta suurinta ryhmää. Heikosti resursoitujen vesihuoltolaitosten suuren määrän on arvioitu olevan suurin yksittäinen syy vesihuoltosektorin haasteisiin. Osalla laitoksista mahdollisuudet järjestää toimintansa pitkäjänteisesti ja ammattitaitoisesti sekä varmistaa henkilö- ja taloudelliset resurssit vesihuoltopalvelujen järjestämiseksi eivät ole riittävät.

Esitetyt muutokset tähtäävät siihen, että vesihuoltosektorin korjausvelka pienenee ja vesihuoltoinfrastruktuurin kunto paranee. Nämä tavoitteet ovat perusteltuja, ja koko ajan pahenevan korjausvelkatilanteen korjaamiseksi on välttämätöntä ryhtyä toimenpiteisiin myös lainsäädännön keinoin.

Arvoisa puhemies! Esityksellä tehtäisiin muutoksia myös kiinteistöjen liittämismallisuuteen. Velvollisuudesta liittyä vesihuoltolaitoksen verkostoon voidaan myöntää vapau-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

tus, mikäli liittämisen kustannukset muodostuisivat kohtuuttomiksi, vapauttaminen ei vaaranna vesihuollon hoitamista vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella ja kiinteistön vesihuolto voidaan muuten hoitaa asianmukaisesti. Lisäksi liittämismahdollisuudesta olisi mahdollista saada vapautus taajaman ulkopuolisella alueella tilanteessa, jossa liittämisen arvioidaan aiheutuvan ilmeisen kohtuuttomaksi vapautuksen hakijan elämäntilanteeseen tai sosiaaliseen suoritustasoon liittyvien tekijöiden vuoksi. Nämä vapautuksen kriteerit ovat todellisia ja ikävä kyllä arkipäivää jo isossa osassa Suomea. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala poissa. — Edustaja Suhonen.

20.22 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vesihuoltolakia. On hyvä, että hallitus kiristi esitystä lausuntopalautteen jälkeen. Ensimmäisellä lausunnolla ollut pykäläluonnos edellytti kunnilta määräysvallan säilyttämistä vesihuoltolaitoksiin. Ratkaisu olisi siten mahdollistanut kunnille vesihuoltoon kohdistuvasta omistuksesta osittaisen luopumisen. Ratkaisuehdotusta ehdotetaan tiukennettavaksi siten, että jatkossa kunnat eivät saisi myydä tai muutoin luovuttaa vesihuoltoon kohdistuvaa omistustaan ulkopuolisille. Kuntien keskinäiset omistussuhteet olisivat jatkossa sallittuja, jotta mahdollistetaan isompien ja tehokkaampien yksiköiden muodostuminen.

Suomen vesihuollon korjausvelka on kasvussa. Tuoreimman arvion mukaan kokonaisinvestointitarve vesihuoltoon kaksinkertaistuu lähivuosina nykyisestä 400 miljoonan euron vuositasosta. Korjausvelan selättämiseen tarvitaan suunnitelmallisuutta, ja jatkossa laitosten on lain mukaan laadittava omaisuudenhallintasuunnitelma. Myös laitosten velvoitteita varautumissuunnitteluun tarkennetaan. Lisääntyvä suunnitelmallisuus turvaa vesihuollon toimintaedellytyksiä ja auttaa pitämään vesihuoltomaksut kohtuullisina ja tasapuolisina.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä on esimerkiksi Varkaudessa Keski-Savossa vesiyhtiö, joka tuottaa valtakunnallisesti huippulaatua puhdasta vettä — sekä hinnaltaan kohtuullista, vielä alle valtakunnan keskitasonkin. Tämä lakiesitys onneksi takaa sen, että jatkosakin kyseinen yhtiö on omissa käsissä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari.

20.23 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitän vielä kahteen asiaan huomiota.

Edustajat Mehtälä ja Kallio nostivat esille hintakehityksen, ja mielestäni on hyvä, että tässä lainsäädännössä on otettu siihen kantaa. Sitä täytyy tarkemmin sitten katsoa valio-kunnassa, mitä se on ikään kuin syönyt. 15 prosentin korotuksetkin, jos niitä pystyy tulemaan peräkkäin, ovat ihan liikaa. Toivon, että tämä tarkoittaa kokonaiskorotusta. Me tiedetään, että siellä sähköjakelussakin näitä peräkkäisiä korotuksia on tullut, ja vaikka yksittäisessä kotitaloudessa se ei edes merkitsisi niin suurta roolia, niin sitten kaikille niille maaseudun toimijoille, jotka käyttävät paljon vettä, oli kyse sitten maatilasta tai vaikkapa sellaisista firmoista, jotka pullottavat vettä ja muuta, sillä on todella iso merkitys, mikä se veden hinta on.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2025 vp

Sitten toinen asia, mikä ei tässä keskustelussa vielä ehkä tullut niin kovasti, on WTO:n investointisuoja. Jos tämä vesi olisi mennyt yksityisiin käsiin, niin sen palauttaminen olisi ollut todella vaivalloista ja kallista. Siksi on hyvä, että tämä päätös tehtiin nyt, kun vedellä vielä ei ole tehty bisnestä. Investointisuojaan tarkoittaa sitä, että kun sijoittajat erilaisiin maihin laittavat rahaa, niin on oltava oikeutus ja turva siitä, että esimerkiksi valtio ei ota sitten myöhemmin sitä bisnestä omiin käsiin tai muuta lainsäädäntöä niin, että siltä investoinnista sulaa ikään kuin pohja pois. No, veden kannalta tämä on, kun se on luonnollinen monopoli, todella vaarallinen asia — jos joku investoisi siihen veteen ja sitten sanoisi, että tällä oli tarkoitus tehdä kovaa bisnestä. Etelä-Afrikassa on käyty oikeutta nimenomaan siitä, saavatko nämä yksityiset tahot toimia veden monopoliasemassa ja tehdä sillä niin paljon bisnestä kuin sielu sietää.

WTO:n investointisuoja ei ehkä ihan tämäntyyppisiin ole tarkoitettu. Paremminkin esimerkiksi kaivospuolella tai muissa teollisissa investoinneissa tämä on hyvä kansainvälinen turva, mutta tässä tapauksessa se olisi voinut olla investoijien turva väärään suuntaan ja kansalaisten haitaksi.

Vielä: mielestäni on hyvä, että kunnille tulee etuosto-oikeus niissä tilanteissa, missä osuuskuntia tai asiakasomisteisia vesihuoltolaitoksia myydään, niin että edelleenkin tämä rakennekehitys menee nyt oikeaan suuntaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.